

Společně u hrobu

Kázání ze soboty 5.března 2011 – Radomír Jonczy

(Gn 25,1-10)

I. Izák pohřbívá svého otce s Izmaelem

Při pročítání dvacáté páté kapitoly knihy Genesis musí pozorného čtenáře překvapit letmá zmínka o tom, že Abrahama do rodinného hrobu uložil Izák společně se svým o čtrnáct let starším bratrem Izmaelem. Kde se tady vlastně ten chlap vzal? Tóra se přece o něm naposledy zmínila v souvislosti s geniálním nápadem Sáry: „Zapud' tu otrokyni i jejího syna!“ (Gn 21,10)

Většina z nás dobře zná ten smutný příběh. Hospodin Abrahamovi slíbil, že z něj vznikne veliký národ. Léta plynula a Abrahamova manželka Sára stále nemohla otěhotnět. Tikající biologické hodiny ji proto inspirovaly k nápadu, který byl v té době zcela legitimní: „Vejdí k mé otrokyni, snad budu mít syna s ní.“ (Gn 16,2) Nějak ji prostě nedošlo, že Hospodin při plnění svých zaslíbení není na biologických hodinách závislý. A výsledek? Náhle tu byli synové dva a jeden z nich se zcela logicky mohl jevit nadbytečný. Co s ním? „Zapud' tu otrokyni a jejího syna.“

A co na to Abrahám? Izmaele i jeho matku doopravdy zapudil! To poslední co se o nich z Tóry dozvídáme je toto: *Usadil se v Páranské stepi a jeho matka mu dala ženu z egyptské země.* (Gn 21,21) Pak dlouho nic a nejdnou tady Izmael spolu s Izákem stojí u otcova hrobu... Podivné, nemyslíte?

Pro Tóru je docela charakteristické, že se nezabývá detaily. Problém je, že nás čtenáře zajímá, kde se tady Izmael najednou vzal. A nejsme sami. Zajímá to také ty, kteří na řešení podobných problémů mají, řekněme, výsostné právo, tedy rabíny. Ti upozorňují na několik zajímavých souvislostí, které by nám při hledání odpovědi na naši otázku mohly pomoci.

II. Záhadné setkání u studny

Rabíni upozorňují na to, že se mladý Izák se svou nevěstou Rebekou poprvé sešel v blízkosti studny s názvem „*Studnice Živého, který mne vidí*“. (Gn 24,62) Za úvahu stojí, že šlo o studnu, jejímž prostřednictvím „*Vševidoucí Bůh*“ zachránil Izmaele a jeho matku před smrtí. Ta studna kdysi dávno Izmaelovi a jeho matce Hagar na útěku zachránila život. V poslední chvíli zde totiž Hospodin Hagar otevřel oči tak, aby ji uviděla.

Uplynula řada let a v blízkosti studny se náhle objevuje relativně stále ještě mladý, čtyřicetiletý Izák. Tóra zdůrazňuje že je zamyšlen. (Gn 24,63) „Kde se tady najednou vzal?“, ptají se rabíni? S otcem Abrahamem přece vyrůstal v blízkosti Chebronu a zmíněná studnice byla daleko odsud, kousek od Negebu. Byla to náhoda? Zatoulal se sem, coby beduín, se svými stády, anebo se zde po smrti matky chtěl usmířit s bratrem? O čem vlastně na své večerní procházce přemýšlel? O tom, jakou nevěstu mu vlastně služebník jeho otce přivede, nebo o Izmaelovi a své potřebě smířit se s ním?

III. Záhadná Ketura

Rabíni dále upozorňují na další nejasnost našeho příběhu. Po smrti Sáry se Abrahám znovu žení. Vzpomínám si, že mi jako mladému kazateli plnému ideálů o manželství daná informace nebyla příliš sympatická. Abraham byl pro mě bytostně spojen s krásnou Sárou. Spolu s ní se postavil proti modloslužbě, s ní se vydal na cestu do neznáma, s ní se dlouhá léta modlil za naplnění Hospodinových zaslíbení...

Tolik nad po její smrti truchlil. Tak proč ta svatba? A proč ještě další děti? Po stočtyřicítce? Kdo tak jakživ viděl? To už nemohl těch pár let dožít v osamění a v tiché vzpomínce na ní?

A kdo vůbec byla ta... Ketúra? Kde ji našel? Kolik jí vlastně bylo? Čím jej v tak pokročilém věku dokázala zaujmout?... Takové otázky se mi tenkrát před léty honily hlavou. Teprve nedávno jsem se dočetl, že mé otazníky rabíni řeší zajímavou hypotézou. Ketura přece mohla být Hagar ☺. V Tóře totiž není neobvyklé, že má jedna postava více jmen. Například Mojžíšův tchán jich měl celkem sedm.

Návrat Abrahama ke Ketuře rabíni vysvětlují následovně: „Víme, že Abrahám nechtěl Hagar s Izraelem vyhnat. Učinil tak teprve po Sářině nátlaku. Po usmíření však toužil. Za Sářina života bylo usmíření nemožné, po její smrti ji ale Abraham vyhledal, a povolal zpět. Hagar tak nedožila svůj život jako vyděděnec, ale vrátila se a stala se jeho řádnou manželkou. Proto se pak také nad mrtvými ostatky svého otce Abraháma Izák s Izraelem setkávají.“

IV. Rabíni touží po smíření

Řeknu vám, že mne přístup rabínů k dané problematice docela překvapil. Člověk by zrovna od nich něco podobného nečekal. Potomci Izákovi, Židé, mají přece dodnes s potomky Izmaelovými řadu nevyřešených problémů.

Zaujalo mne, že zatímco křesťanští vykladači hledají v biblickém textu důvody k tomu, aby mohli Izmaele odepsat, rabíni při svých výkladech textů Tóry touží po tom, aby se s Izmael s Izákem nakonec smířil.

Současný vrchní britský Rabi Jonatan Sachs to řekne parovinu takto: „Nikdo nezakrývá existující spory a překážky – ty se ale vyskytovaly na začátku, ne na konci cesty. Mezi judaismem a islámem může být přátelství a vzájemný respekt. Abrahám měl rád oba své syny. Oba ho společně pohřbili do rodinné hrobky. V minulosti leží naděje do budoucnosti.“

V. Svět potřebuje smíření

Přiznám se vám, že jsem si na rabína Sachse a jeho kolegy vzpomněl v souvislosti se vzrušenou diskusí o Islámu ohrožujícím Evropu. V časopise Instinkt byl totiž tento týden zveřejněn článek s názvem „Svět jak ho známe pomalu končí“. Autor článku zde mimo jiné cituje dva roky starý citát libyjského vůdce Kaddáfího: „Alláh v Evropě zajistí vítězství Islámu bez mečů, pušek a bez boje. Nadpoloviční většina muslimů promění za několik dekad celou Evropu v muslimský světadíl.“ Tolik citát. Za zmínku v souvislosti s ním stojí, že Kaddáfí už tento týden pohrozil vypuštěním ilegálních přistěhovalců na naší evropskou pevninu...

Kaddáfího vyhrožování zveřejněné v časopise Instinkt mne pochopitelně nepotěšilo. Daleko více mne zde však překvapila reakce většiny české veřejnosti na toto vyhrožování. Při obraně proti stavbám mešit na našem území se totiž Češi odvolávají na křesťanské základy naší české historie. Tvrdí, že by tyto kořeny měly být proti masovému včleňování cizích kultur a náboženství více chráněny.

Netvrdím, že mám na problematiku Eurábie ucelený názor. Řešení problematiky muslimských imigrantů bych proto raději přenechal odborníkům. Jen mne jako křesťana překvapuje, že se dnes na křesťanské kořeny naší kultury odvolávají lidé, kteří je ve svém bezbožectví už léta vesele pošlapávají.

Myslím, že Evropu více než Islám, ohrožuje rozmáhající se proces morálně bezbřehé sekularizace a ztuhlé instituční a dogmatické křesťanství, které postupně ztrácí pojem o hodnotách, jako je láska, porozumění, tolerance, odpuštění a smíření atd. Máme li jako křesťané světu zvěstovat smíření, kterého se nám v Ježíši Kristu dostalo, slušelo by se, abychom jej nejprve sami prožívali v osobních, sborových, církevních, nadkonfesijních i náboženských vztazích.

Možná by nám všem, věřícím i nevěřícím, křesťanům, židům i muslimům prospělo, kdybychom se spolu s Izákem a Izmaelem alespoň na chvíli zastavili u Abrahamova hrobu a znovu si uvědomili společné, monotheistické kořeny.

Od Abrahamova hrobu bychom se pak všichni společně mohli přesunout ke hrobu Ježíšovu a přemýšlet nad tím, že nás všechny může zachránit jedině smíření s Abrahamovým Bohem, zprostředkované Golgotskou obětí našeho Pána Ježíše Krista.

AMEN